

PEDAGOGISK MATERIALE

FORMÅL OG MÅL

- Utforske og beskrive sin omverden.
- Utvikle forståelse for jordens oppbygning.
- Trene geografiske begreper og kartkunnskap.
- Trene finmotorikk.
- Skape konkrete opplevelser knyttet til geografi.

Puslespill globus

Art.nr. 156557

KLASSIFISERING

UNDERVISNINGSSOPPLEGG

Lær kjenne materialet: I materialet Pusle-jordklode inngår en jordklode (ca. 20 cm i diameter) som står på en fot. Alle de 7 verdensdelene er markert med tydelige farger for hver kontinent. Det er 6 avtagbare kontinenter (Afrika, Asia, Europa, Nord-Amerika, Sør-Amerika, Oseania). Det følger også med tomme etikettlapper som man kan skrive kontinentenes navn på og feste på bitene. Jordkloden kan snurres. Det finnes også illustrasjoner av dyr og landemerker på hver kontinent.

Forslag til introduksjon: Start med å la barna se hele jordkloden og utforske formene og fargene. Fremhev at det er en jordklode med kontinentbiter som kan tas av og settes på plass igjen. Vis hvordan hver kontinent har sin egen form og farge, og at havene er blå for å representere vannet. Reflekter gjerne sammen over hvor stor del av planeten jorden som består av hav (over 70 % av jordens overflate). Man kan spørre om de ser mest blått eller fargerike biter, og hva det blå kan være. Utforsk videre ved å la barna kjenne på hver bit, holde dem i hånden, snu på dem og sammenligne størrelse og form. Demonstrer hvordan man finner riktig plass for hver bit på jordkloden og hvordan man lettest setter dem tilbake.

Trene på navnene på verdensdelene: Når man introduserer navnene på verdensdelene, kan man begynne med å vise jordkloden og spørre barna hva de tror den viser. Løft en kontinentbit og si navnet, for eksempel: "Dette er Europa – er det noen som har hørt det navnet før?" og la barna finne hvor den skal sitte. Knytt det deretter til deres egen hverdag: "Vi bor på en av disse verdensdelene – hvilken tror dere det er?" og "Hva heter landet vi bor i?"

Heng opp kontinentenes navn på et stort ark eller skriv dem på kort ved siden av jordkloden. Les høyt og repeter sammen. Bruk navneetikettene og la barna pare dem med riktig kontinent. Utfordre med spørsmål som: "Hvilken bit er størst?", "Hvilke verdensdeler begynner på A?" og "Hvor mange finnes det?". Avslutt med en lek der barna bytter på å sette bitene tilbake og si navnet høyt, eller peke på riktig verdensdel når du sier navnet.

BEGREP

jordklode, verdensdeler, kontinenter, hav, bygninger, dyr, størrelse, former, sammenligne

FLERE TIPS OG IDEER

Utforske dyr og landemerker: La barna utforske jordkloden og se på bildene av dyr og landemerker på hver verdensdel. Spør hva de ser: "Hvilket dyr finnes her?" eller "Hvilken verdensdel har pyramidene?". Løft fram eksempler som Eiffeltårnet i Europa, koalaen i Australia (Oseania) og elefanten i Afrika. Bruk bildene til å snakke om hvor dyrene lever og hvordan det ser ut der. Barna kan deretter sette bitene tilbake ved å si et dyr eller landemerke som hører til verdensdelene. Om man ønsker, kan man avslutte en slik aktivitet med en bevegelseslek der barna hermer etter dyrene, snik som en tiger, gå som en elefant eller svøm som en havskilpadde.

Finne fakta: Barna kan enten velge hver sin verdensdel som de finner mer fakta om, eller de kan velge et dyr eller et landemerke og finne fakta om det. Skriv det sammen som et collage eller faktablad som kan henges opp i nærheten av jordkloden.

Verdensdelsmemory: Legg ut alle bitene og ha kortene med navn ved siden av. Barna bytter på å pare riktig navn med riktig verdensdelsbit.

Analysere navnene på verdensdelene: Skriv opp navnene på alle verdensdelene og se på dem sammen. Observer at mange av dem begynner på bokstaven A: Asia, Afrika, Antarktis, (Nord-)Amerika, (Sør-)Amerika, Oseania (hvor Australia er det største landet), Europa. Se om dere kan finne andre likheter eller forskjeller mellom navnene.

Plassere verdensdelene i størrelsesrekkefølge: La barna plassere verdensdelene i størrelsesrekkefølge, fra størst til minst: Asia, Afrika, Nord-Amerika, Sør-Amerika, Antarktis, Europa, Oseania. Man kan utforske videre ved å finne ut hvor mange mennesker som bor på hver verdensdel. Snakk om hvorfor befolkningen er så liten i Antarktis, selv om det ikke er den minste når man ser på landmassen.

Fortellinger: Velg hver sin verdensdel og finn på eventyr fra ulike deler av verden. La barna fantasere fritt. Som inspirasjon kan man oppmuntre dem til å tenke at de reiser til verdensdelen. Hvilke bygninger besøker dere, hvilke dyr møter dere? Hvilke hav eller andre verdensdeler må dere krysse på reisen?

I den medfølgende aktivitetsguiden kan man blant annet lese fakta om landmerkene og dyrene. Her er noen av faktaene som finnes der:

Nord-Amerika: Tredje største kontinentet.

Landemerker: Frihetsgudinnen – gave fra Frankrike i 1886.

Mayafolkets templer og byer finnes fortsatt og er over 1 000 år gamle.

Dyr/fakta: Elgen er den største i hjortefamilien; geviret kan bli 1,8 meter bredt.

Sør-Amerika: Fjerde største kontinentet; Brasil dekker over halvparten.

Landemerker: Angel Falls – verdens høyeste fossefall (979 m).

Dyr/fakta: Tukaner har store nebb og fargerike fjær som fungerer som kamuflasje.

Afrika: Nest største kontinentet og nest størst i befolkning (over 1 milliard mennesker).

Landemerker: Den store pyramiden i Giza – det eneste gjenværende av de sju antikke underverkene.

Kilimanjaro – Afrikas høyeste fjell (5 791 m).

Dyr/fakta: Elefantens snabel har ca. 100 000 muskler. En hannsjiraff veier ca. 1 361 kg (like tung som en bil).

Europa: Nest minst i areal, men tredje størst i befolkning (over 700 millioner).

Landemerker: Eiffeltårnet – bygget i 1887 som inngang til verdensutstillingen.

Fakta: I Europa finnes mange historiske bygninger og kulturarv.

Asia: Største kontinentet; over 60 % av verdens befolkning bor her.

Landemerker: Den kinesiske mur – ca. 21 000 km lang, byggingen tok 1 800 år.

Taj Mahal – 171 m høy, bygget i hvit marmor med hager og fontener.

Dyr/fakta: Kameler lagrer fett i puklene, ikke vann. Tigre kan hoppe opptil 10 m (like langt som en skolebuss).

Oseania: Mindre enn 1 % av verdens befolkning bor her.

Landemerker: Great Barrier Reef – synlig fra verdensrommet, rikt på marint liv.

Dyr/fakta: Koalaer sover opptil 18 timer i døgnet og spiser eukalyptusblader.

Antarktis: Ingen faste innbyggere; kun forskere og turister i korte perioder.

Fakta: Svært kaldt og dekket av is.

Stillehavet (Pacific Ocean): Største havet, dekker en tredjedel av jordens overflate. Hjem for mange arter, inkludert hvaler og delfiner.

Atlanterhavet (Atlantic Ocean): Nest største havet. Viktig for handel og transport mellom kontinenter.

Det indiske hav (Indian Ocean):

Varmt hav med tropiske korallrev. Hjem for mange fiskearter og havskilpadder.

Sydishavet (Southern Ocean): Omringer Antarktis. Kaldt vann, hjem for pingviner og seler.

Nordishavet (Arctic Ocean): Minste og grunneste havet. Deler av året dekket av is. Hjem for isbjørner.